

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

14 päivänä tammikuuta 2016*

Jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättäminen — SEUT 343 artikla — Pöytäkirja Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista — 3 artikla — Verovapautukset — Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalue — Sähkön- ja kaasuntoimituksista maksettavat maksut

Asiassa C-163/14,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 4.4.2014,

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Clotuche-Duvieusart ja I. Martínez del Peral, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Belgian kuningaskunta, asiamiehinään J.-C. Halleux, S. Vanrie ja T. Materne, avustajinaan avocat G. Block, avocat D. Remy ja avocat H. Delahaije,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász (esittelevä tuomari) ja C. Vajda,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.4.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.7.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

- 1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut alun perin Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehtyyn sopimukseen (EYVL 1967, 152, s. 13) ja sitten Lissabonin sopimuksella EU-sopimuksen, EUT-sopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen pöytäkirjaksi nro 7 liitetyn Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista 8.4.1965 tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä pöytäkirja) 3 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole vapauttanut Euroopan unionin toimielimiä sähkön markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella annetun määräyksen 26 §:ssä ja kaasun markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella annetun määräyksen 20 §:ssä, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, asetetuista maksuista ja koska se on vastustanut Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen näin kantamien maksujen (jäljempänä riidanalaiset maksut) palauttamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 2 Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn sopimuksen 28 artiklan ensimmäisen kohdan ja – Lissabonin sopimuksen tultua voimaan – SEUT 343 artiklan nojalla unionilla on jäsenvaltioiden alueella pöytäkirjassa määritellyin edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen unionin tehtävien toteuttamiseksi.
- 3 Pöytäkirjan 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Unioni, sen varat, tulot ja muu omaisuus ovat vapautetut kaikista välittömistä veroista.

Jäsenvaltioiden hallitusten on toteutettava aina kun se on mahdollista aiheelliset toimenpiteet hyvittääkseen tai maksaakseen takaisin irtaimen tai kiinteän omaisuuden hintaan sisältyvät välilliset verot ja myyntiverot, kun unioni suorittaa virkakäyttöön huomattavia hankintoja, joiden hintaan sisältyy tällaisia veroja. Näiden määräysten soveltaminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen unionissa.

Vapautus ei koske sellaisia veroja ja maksuja, jotka ovat ainoastaan korvausta yleishyödyllisistä palveluista.”

Belgian oikeus

- 4 Sähkön markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella 19.7.2001 annetun määräyksen, joka tuli voimaan 1.1.2003 (Moniteur belge 17.11.2001, s. 39135; jäljempänä sähköstä annettu määräys), alkuperäisen version 26 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”1. Määräyksen 21 §:n perusteella myönnetyn toimitusluvan haltijalta, joka on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (jäljempänä maksuvelvollinen), peritään myönnetystä luvasta kuukausittain maksu.

2. Maksu tulee maksettavaksi kunkin vuoden tammikuun 1. päivänä. Se on maksettava kunkin vuoden maaliskuun 31. päivään mennessä.

3. Maksun laskentaperusteena käytetään siirtotehoa, jonka maksuvelvollinen antaa vaatimukset täyttävien loppuasiakkaiden käyttöön verkkojen, liitännöiden ja erillisten 70 kV:n ja sitä alempijännitteisten linjojen kautta Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella sijaitsevaan käyttöpaikkaan. Suurjänniteasiakkaiden osalta käyttöön annetaan liittymisteho. Se on sama kuin

liittymäsopimuksen mukaisesti käyttöön annettu, kilovolttiampeereina (kVa) ilmaistu enimmäisteho. Jos liittymäsopimuksessa ei ole tätä koskevaa mainintaa tai jos mitattu teho ylittää liittymäsopimuksen mukaisesti käyttöön annetun enimmäistehon, liittymisteho on sama kuin kilovolttiampeereina ilmaistu, edellisen 36 kuukauden aikana mitattu enimmäisteho kerrottuna 1,2:lla.

Pienjänniteasiakkaiden osalta käyttöön annettava teho määräytyy turvalaitteiden kapasiteetin perusteella, ja se ilmaistaan kilovolttiampeereina. Tämän määräyksen liitteenä on turvalaitteiden kestämiä nimellisvirtojen ja tehon suhdetta kuvaavaa vastaavuustaulukko.

4. Kuukausittainen maksu on suurjännitteen osalta 0,67 euroa/kVa.

Pienjännitteen osalta se määräytyy seuraavan asteikon mukaan:

1° Käyttöön annettu teho on korkeintaan 1,44 kVa: 0,00 euroa

2° Käyttöön annettu teho on

1,44–6,00 kVa: 0,60 euroa

6,01–9,60 kVa: 0,96 euroa

9,61–12,00 kVa: 1,20 euroa

12,01–36,00 kVa: 2,40 euroa

36,01–56,00 kVa: 4,80 euroa

56,01–100,00 kVa: 7,80 euroa.

Määrää voidaan muuttaa vuosittain kuningaskunnan kuluttajahintaindeksin kehitystä vastaavasti. – –

5. Hallitus määrää tämän pykälän täytäntöönpanotoimenpiteistä. Se voi muun muassa edellyttää, että jakeluverkon haltija, alueellisen siirtoverkon haltija ja erillisten linjojen käyttäjät toimittavat sille maksun kantamisen kannalta merkitykselliset tiedot.

Hallitus voi velvoittaa jakeluverkon haltijan antamaan maksuvelvollisille maksukehotuksen. Maksukehotus käsittää muun muassa tiedot sähkökäyttövuodesta, laskentaperusteista, yksikköhinnasta sekä maksuajasta ja -tavasta. Tällaisen kehotuksen lähettäminen tai sen lähettämättä jättäminen ei kuitenkaan vaikuta maksuvelvollisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

6. Maksu kannetaan ja peritään rakennettujen kiinteistöjen haltijoilta ja tiettyihin kiinteistöihin liittyvien esineoikeuksien haltijoilta kannettavasta alueellisesta maksusta 23.7.1992 annetun määräyksen VI luvun säännösten mukaisesti. Maksuaika vahvistetaan kuitenkin tämän pykälän 3 momentin mukaisesti.

7. Maksun tuotto ohjataan jakeluverkon haltijalle 24 §:ssä tarkoitettujen julkisen palvelun tarjoamisen kustannusten kattamiseksi. [Säännöstä on sittemmin muutettu kasvattamalla maksun tuoton saajien joukkoa ja säätämällä sen jakosuhteesta.]

8. Maksu tulee maksettavaksi tammikuusta 2004 alkaen.

9. Edellä 24 §:ssä tarkoitettuihin julkisen palvelun tehtäviin liittyvistä kustannuksista, jotka ylittävät tämän pykälän mukaisesti perittyjen maksujen määrän, vastaa jakeluverkon haltija toimintakustannuksinaan. Näiden kulujen siirtämistä hintoihin säännellään liittovaltion lainsäädännössä.

--”

- 5 Sähköstä annetun määräyksen 26 §:ää on muutettu useaan otteeseen, viimeksi 20.7.2011 annetulla määräyksellä (Moniteur Belge 10.8.2011) ja Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen verotusmenettelystä 21.12.2012 annetulla määräyksellä (Moniteur Belge 8.2.2013). Tällä hetkellä kyseisen pykälän 2 momentissa määrätään seuraavaa:

”Maksu tulee maksettavaksi kunkin kuukauden 1. päivänä. Se on maksettava seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Maksuvelvollinen vapautetaan maksusta asiakkaiden käyttöön niiden rautatie-, raitiotie- tai metroverkkoa varten annetun siirtotehon osalta. --”

- 6 Kyseisten muutosten seurauksena mainitun 26 §:n 4 momentin mukaista maksuasteikkoa muutettiin hieman.
- 7 Sähköstä annetun määräyksen 24 §:ssä, johon sen 26 §:n 7 momentissa viitataan, ilmaistaan verkonhaltijan vastuulla olevat julkisen palvelun tehtävät ja määrätään seuraavaa:

”Jakeluverkon haltija vastaa jäljempänä 1–5 momentissa määriteltyjen julkisen palvelun tehtävien hoitamisesta:

- 1° sähkön katkottomat vähimmäistoimitukset kotitalouksille 11.7.1991 annetussa määräyksessä määriteltyin edellytyksin
- 2° sähköntoimitukset erityisen sosiaalisen tariffin mukaan liittovaltion lainsäädännössä määritellyille henkilöille ja siinä määritellyin edellytyksin
- 3° tiedotustoiminta ja tilaisuuksien järjestäminen sekä laitteiden, palvelujen ja taloudellisen tuen tarjoaminen kaikille loppuasiakasryhmille sähkön järkevän käytön edistämiseksi. Jakeluverkon haltija laatii tätä tarkoitusta varten yhteistyössä toimivaltaisen viranomaisyksikön kanssa järkevän sähkönkäytön kolmivuotishjelman
- 4° tarvittaessa yhteistuotannossa tuotetun sähkön, jota ei kuluteta itse eikä toimiteta kolmansille osapuolille, ostaminen sen omien tarpeiden rajoissa
- 5°
 - a) kunnallisen katu- ja tieverkon sekä yleisten alueiden valaistuslaitteiden rakentaminen, kunnossapito ja uusiminen uuden kuntalain 135 §:ssä kunnille asetettujen velvoitteiden mukaisesti osana sellaista kolmivuotishjelmaa, joka jokaisen kunnan on laadittava yhteistyössä jakeluverkon haltijan kanssa
 - b) sähkön syöttäminen näihin laitteisiin
- 6° kuluttajansuojasta vastaavan viranomaisyksikön perustaminen ja sähköntoimitushinnoista ja -ehdoista tiedottaminen yksityisasiakkaille.”

- 8 Edellä mainittuja tehtäviä on sittemmin muutettu, viimeksi 20.7.2011 annetulla määräyksellä (Moniteur belge 10.8.2011). Tehtävät ovat tällä hetkellä seuraavat:

”24 §

1. Jakeluverkon haltija ja sähköntoimittajat vastaavat kukin omalta osaltaan jäljempänä 1–2 kohdassa määriteltyjen julkisen palvelun velvoitteiden hoitamisesta:

- 1° sähkön katkottomat vähimmäistoimitukset kotitalouksille IV bis luvussa määritellyin edellytyksin
- 2° sähköntoimitukset erityisen sosiaalisen tariffin mukaan liittovaltion lainsäädännössä ja IV bis luvussa määritellyille henkilöille ja niissä määritellyin edellytyksin.

2. Hallintoalueen ympäristövirasto vastaa sähkön järkevän käytön edistämiseen liittyvistä julkisen palvelun velvoitteista tiedotustoiminnalla ja tilaisuuksia järjestämällä sekä tarjoamalla laitteita, palveluja ja taloudellista tukea kaikille loppuasiakasryhmille sekä sellaisille paikallisille sähköntoimittajille, jotka kattavat asiakkaidensa tarpeet kokonaan tai osittain selkeästi rajatulla maantieteellisellä alueella sijaitsevasta sähköntuotantolaitoksesta, jonka liityntäpaikka on sen yhteisen kytkentäpisteen ja/tai yksityisen verkon, johon ne toimittavat sähköä, mittariston jälkeen – –.

24 bis §

Jakeluverkon haltija vastaa myös seuraavista julkisen palvelun tehtävistä:

- 1° tuotetun vihreän sähkön, jota ei kuluteta itse eikä toimiteta kolmansille osapuolille, ostaminen sen omien tarpeiden rajoissa
- 2° yksinomainen tehtävä, joka koskee kunnallisen katu- ja tieverkon sekä yleisten alueiden valaistuslaitteiden rakentamista, kunnossapitoa ja uusimista ja jossa on noudatettava uuden kuntalain 135 §:ssä asetettuja vaatimuksia, kunkin kunnan yhteistyössä jakeluverkon haltijan kanssa laatiman kolmivuotissopimuksen mukaisesti tai lisätöiden suorittamista koskevan pyynnön seurauksena, sekä sähkön syöttäminen näihin laitteisiin siten, että uusiutuvia energianlähteitä käyttäville tai yhteistuotannossa toimiville tuotantolaitoksille annetaan etusija; tehtävään liittyvät energiatehokkuuden parantamista ja kulutushyötyjä koskevat tavoitteet. – –
- 3° toimiminen viimesijaisena toimittajana ja seurantapalvelun järjestäminen niille asiakkaille, jotka siirretään sille tämän tehtävän puitteissa
- 4° hintoja sekä liittämisen- ja toimitusedellytyksiä koskevien tietojen antaminen matalajänniteverkkoon liitetyille yksityis- ja yritysasiakkaille
- 5° tiedottaminen jakeluverkon haltijan viimesijaisen toimittajan tehtävänsä yhteydessä yksityisasiakkaiden hyväksi suorittamista eri asiakaspalvelutoimenpiteistä internetissä käytettävällä palvelimella
- 6° sen viimesijaisen toimittajan tehtävänsä yhteydessä suorittamien asiakaspalvelutoimenpiteiden laatua koskevan kertomuksen toimittaminen vuosittain Brugelille [Brysselin kaasu- ja sähkömarkkinoiden sääntelyviranomaisen]
- 7° sellaisen sitoumuksia koskevan ohjelman antaminen vuosittain tiedoksi Brugelille, jossa jakeluverkon haltija vakuuttaa toimintansa olevan kaikilta osin syrjimätöntä. Brugel toimittaa kyseisen kertomuksen ja oman lausuntonsa hallituksen ja yleisön tietoon

8° kun kyse on sähkön ottamisesta jakeluverkosta, sähkön toimittaminen katualueilla järjestettäviä väliaikaisia tapahtumia varten verkon tekniikkaa koskevassa asetuksessa asetettujen tai sen nojalla täsmennettyjen teknisten tai taloudellisten vaatimusten mukaisesti.”

- 9 Kaasun markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella siltä osin kuin kyse on sähkö- ja kaasualan tie- ja katumaksuista sekä sähkön yhteisestä markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella 19.7.2001 annetun määräyksen muuttamisesta 1.4.2004 annetussa Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen määräyksessä (Moniteur belge 26.4.2004, s. 34281) (jäljempänä kaasusta annettu määräys) säädetään 1.7.2004 lähtien maksettavasta kaasuntoimitusmaksusta. Kyseisen määräyksen alkuperäisen version 20 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Edellä 18 §:ssä tarkoitettuun julkisen palvelun tehtävään liittyvistä kustannuksista vastaa jakeluverkon haltija toimintakustannuksinaan. Kyseisten kustannusten siirtämisestä hintoihin säädetään liittovaltion lainsäädännössä.”

- 10 Mainittu kaasusta annetun määräyksen 20 § kumottiin kaasusta annetun määräyksen muuttamisesta 20.7.2011 annetulla määräyksellä (Moniteur belge 10.8.2011) ja korvattiin 20 septiesdecies §:llä, jossa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 15 §:n nojalla myönnetyn toimitusluvan haltijalta, joka on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (jäljempänä maksuvelvollinen), peritään myönnetystä luvasta kuukausittain maksu.

2. Maksu tulee maksettavaksi kunkin kuukauden 1. päivänä. Se on maksettava seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä.

3. Jollei 2 kohdassa esitetystä muuta johdu, maksun laskentaperusteena käytetään Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella sijaitsevilla käyttöpaikoissa loppuasiakkaiden tiloissa sijaitsevien verkonhaltijan kaasumittareiden virtausaluetta. Virtausalue määritetään kaasun, jota varten mittari on suunniteltu, kuutiometreinä tunnissa ilmaistun enimmäisvirtauksen perusteella. Niiden loppuasiakkaiden osalta, joiden mittarin virtausalue on 6–10 m³/h, maksussa otetaan huomioon myös viimeisin voimassa oleva standardoitu vuosikulutus laskettuna Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella sovellettavan tietojenvaihto-ohjeiston (MIG) mukaisesti.

4. Kuukausittain voidaan periä

1. 0,2 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 6–10 m³/h, jos viimeisin standardoitu vuosikulutus on enintään 5 000 kWh
2. 0,7 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 6–10 m³/h, jos viimeisin standardoitu vuosikulutus on yli 5 000 kWh
3. 1,7 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 16 m³/h
4. 4,2 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 25 m³/h
5. 8,4 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 40 m³/h
6. 21 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 65 m³/h
7. 29,2 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 100 m³/h
8. 37,5 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on 160 m³/h
9. 54,2 euroa sellaista mittaria kohti, jonka virtausalue on yli 160 m³/h.

Edellä mainitut määrät sopeutetaan vuosittain kuningaskunnan kuluttajahintaindeksiä vastaavasti. – –

5. Hallitus päättää tämän pykälän täytäntöönpanotoimista. Se voi muun muassa velvoittaa jakeluverkon haltijan ja erillisten linjojen käyttäjät toimittamaan sille maksun kantamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Hallitus voi velvoittaa jakeluverkon haltijan antamaan maksuvelvollisille maksukehotuksen. Maksukehotus käsittää muun muassa tiedot sähkökäyttövuodesta, laskentaperusteista, yksikköhinnasta sekä maksuajasta ja -tavasta. Tällaisen kehotuksen lähettäminen tai sen lähettämättä jättäminen ei kuitenkaan vaikuta maksuvelvollisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

6. Maksu kannetaan ja peritään Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen verotusmenettelystä annetun määräyksen [13–19,] 22 ja 23 §:n säännösten mukaisesti.

7. Maksun tuotto ohjataan budjettirahastojen perustamisesta 12.12.1991 annetun asetuksen 2 §:n 15 ja 16 momentissa tarkoitettuihin rahastoihin seuraavalla jakotavalla:

- 1° 5 prosenttia 'Energiaohjausrahastoon' – –
- 2° 95 prosenttia 'Energiapolitiikan rahastoon'.

8. Maksu on maksettava tammikuusta 2012 alkaen.”

- 11 Kaasuverkon haltijan julkisen palvelun tehtävät määriteltiin kaasusta annetun määräyksen 18 §:ssä, jonka alkuperäisessä versiossa säädettiin seuraavaa:

”Jakeluverkon haltija vastaa seuraavista julkisen palvelun tehtävistä:

- 1° kaasuntoimitukset erityisen sosiaalisen tariffin mukaan liittovaltion lainsäädännössä määritellyille henkilöille ja siinä määritellyin edellytyksin
- 2° kaasun toimituskatkosten ennaltaehkäiseminen ja korjaustoimet 11.3.1999 annetun määräyksen mukaista järjestelyä noudattaen
- 3° ennaltaehkäisevät toimenpiteet kaasun yksityiskäytön turvallisuuden takaamiseksi
- 4° kuluttajansuojasta vastaavan viranomaisyksikön perustaminen ja kaasuntoimitushinnoista ja -ehdoista tiedottaminen yksityisasiakkaille
- 5° tiedotustoiminta ja tilaisuuksien järjestäminen sekä laitteiden, palvelujen ja taloudellisen tuen tarjoaminen kaikille loppuasiakasryhmille kaasun järkevä käytön edistämiseksi. Jakeluverkon haltija laatii tätä tarkoitusta varten yhteistyössä vastuullisen viranomaisyksikön kanssa järkevä kaasunkäytön kolmivuotishjelman.”

- 12 Kyseiset julkisen palvelun tehtävät määritellään elokuusta 2011 alkaen seuraavasti:

”18 §

Jakeluverkon haltija ja kaasuntoimittajat vastaavat kukin omalta osaltaan jäljempänä 1–3 kohdassa määriteltyjen julkisen palvelun tehtävien ja velvoitteiden hoitamisesta:

- 1° kaasun katkottomat vähimmäistoimitukset kotitalouksille V bis luvussa määritellyin edellytyksin
- 2° kaasuntoimitukset erityisen sosiaalisen tariffin mukaan liittovaltion lainsäädännössä ja V bis luvussa määritellyille henkilöille ja niissä määritellyin edellytyksin

3° maakaasun käyttöön liittyvien riskien maksuton ennaltaehkäisy palvelu tällaista pyytävälle kotitalouksille. Hallitus säätää asetuksella kyseisen tehtävän sisällöstä ja sen suorittamista koskevista edellytyksistä.

18 bis §

Jakeluverkon haltija vastaa myös seuraavista julkisen palvelun tehtävistä:

1° kuluttajasuhteita koskevan seurantapalvelun järjestäminen sekä hintoja ja liittämisedellytyksiä koskevien tietojen antaminen yksityisasiakkaille

2° kaasun järkevän käytön edistäminen tiedotustoiminnalla ja tilaisuuksia järjestämällä sekä tarjoamalla laitteita, palveluja ja taloudellista tukea kuntien ja muiden loppuasiakkaiden käyttöön.

– –”

13 Belgian alueella toimivien maakaasun jakeluverkon haltijoiden yleisestä tariffirakenteesta ja tariffeja ja tilinpitoa koskevista peruserämuutoksista ja menettelyistä 29.2.2004 annetun kuninkaan asetuksen (Moniteur belge 11.3.2004) 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tariffien laskutukseen sisällytetään veroihin, maksuihin, lisämaksuihin ja korvauksiin liittyvät tariffikohdat. Kyseiset tariffikohdat eivät ole tämän asetuksen 3–8 §:ssä tarkoitettuja tariffeja mutta ne sisällytetään laskutukseen verkkokäyttäjiltä. Niihin sisältyvät tapauskohtaisesti

1° julkisen palvelun veloitteiden rahoittamiseksi tarkoitettujen lisämaksujen, maksujen tai korvausten, joiden määrä voi vaihdella sen mukaan, onko kyse luonteeltaan sosiaalisista toimista, järkevän energian käytön edistämistoimista ja uusiutuvien energianlähteiden ja yhteistuotantolaitosten käytön edistämistoimista – –”

14 Sähkö- ja kaasuntoimituksista annettavista laskuista 3.4.2003 annetun kuninkaan asetuksen (Moniteur belge 2.5.2003) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sähköntoimituksista pienjänniteverkkoon liitetyille asiakkaille sähkömittarinluvun jälkeen osoitettavissa laskuissa ja kaasuntoimituksista loppuasiakkaille, joiden vuosittainen kulutus on enintään 60 000 kWh, osoitettavissa laskuissa on mainittava ainakin seuraavat tiedot:

– –

10. yksityiskohtainen laskelma maksettavasta määrästä

11. sovellettava siirtotariffi

12. sovellettava jakelutariffi

13. kaikkien viranomaisten kantamat maksut ryhmäkohtaisina yhteismäärinä ilmaistuna

– –”

15 Sähkömarkkinoiden järjestämisestä 29.4.1999 annetun liittovaltion lain 22 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Sähkömarkkinoiden vapauttamisesta kunnille aiheutuvan tulonmenetyksen korvaamiseksi tarkoitettu liittovaltion maksu määritetään vuosittain seuraavasti: – –

– –

4. Jakeluverkon haltijat kantavat edellisissä momenteissa tarkoitetun maksun.

Jakeluverkon haltijat voivat vyöryttää sähkömarkkinoiden vapauttamisesta kunnille aiheutuvan tulonmenetyksen korvaamiseksi tarkoitetun liittovaltion maksun maksuvelvollisiin sähkönkäyttöpaikan perusteella määritettävien, kyseessä olevaan jakeluverkkoon liittymisestä kannettavien liittämistariffien lisämaksuna asiakkailleen, jotka vuorostaan voivat laskuttaa sen asiakkailtaan, kunnes lisämaksu kannetaan lopulta siltä, joka kuluttaa megawattitunnit omassa käytössään.”

- 16 Mainitun 22 bis §:n täytäntöönpanosta 13.5.2005 annetun ministeriön asetuksen (Moniteur belge 18.5.2005, s. 23450) 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Toimittajat laskuttavat lain 22 bis §:ssä tarkoitetun liittovaltion maksun kuukausittain loppuasiakkailtaan seuraavasti – –”

Asian tausta ja oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

- 17 Sähköstä ja kaasusta annettujen määräysten voimaantulosta lähtien sähkön- ja kaasuntoimittaja Electrabel SA (jäljempänä Electrabel) on laskuttanut Brysselissä sijaitsevilta unionin toimielimiltä sähkön- ja kaasuntoimituksista maksettavat maksut, jotka on 1.7.2004 lähtien kirjattu laskuissa omiksi erikseen otsikolla ”alueelliset maksut”.
- 18 Unionin toimielimet alkoivat elokuussa 2004 tutkia kyseisten maksujen sekä kaasusta ja sähköstä maksettavien samankaltaisten liittovaltion maksujen luonnetta. Komissio piti riidanalaisia maksuja luonteeltaan välillisinä veroina ja vaati 28.7.2005 päivätyllä kirjeellä Belgian liittovaltion ja Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen viranomaisilta vapautusta maksuista ja jo maksettujen määrien palauttamista sekä keskeytti alueellisten maksujen ja liittovaltion maksujen maksamisen Electrabelille kyseisestä ajankohdasta lähtien.
- 19 Liittovaltion viranomaiset myönsivät 3.3.2006, 20.12.2007 ja 18.4.2008 päivätyillä kirjeillä vaaditun vapautuksen liittovaltion maksuista, koska ne katsoivat, että kyseisiä maksuja voidaan pitää hintaan sisältyvänä myyntiverona.
- 20 Komissio kuitenkin maksoi syyskuussa 2008 alueelliset maksut ja jatkoi tämän jälkeen niiden maksamista välttääkseen sen, että Electrabel, jonka oli puolestaan maksettava kyseiset määrät verkonhaltija Sibelgalle, joka on Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen kuntien yhteinen sähkön ja kaasun jakeluverkon haltija, keskeyttäisi toimitukset.
- 21 Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen toimivaltainen ministeri vastasi 3.1.2007 päivätyllä kirjeellä, ettei hän voinut hyväksyä komission 28.7.2005 esittämää vaatimusta, koska sähköntoimitusmaksu oli vastike tietystä palvelusta, jonka komissio oli saanut tai oli voinut saada, ja koska sähköstä annetussa määräyksessä ei asetettu komissiolle verovelvoitteita, sillä kyseinen määräys koski ainoastaan toimitusluvan haltijoita eli tässä tapauksessa Electrabelia.
- 22 Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen toimivaltainen ministeri esitti 21.12.2007 päivätyssä kirjeessä syyt, joiden vuoksi hän ei ollut samaa mieltä komission näkemyksestä, jonka mukaan suurinta osaa sähköstä annetun määräyksen 24 §:ssä tarkoitetuista palveluista ei voitu suorittaa komissiolle. Ministeri viittasi sitten kyseessä olevan maksun luonteen osalta tuomioon (komissio v. Belgia C-437/04, EU:C:2007:178) ja korosti, että liittovaltion maksusta poiketen sähköstä annetun määräyksen 26 §:ssä tarkoitettu maksu koski ainoastaan toimitusluvan haltijoita ja että maksun sopimusperusteinen tai taloudellinen vyöryttäminen toimitusluvan haltijoilta niiden asiakkaille ei voinut johtaa maksuvapautukseen.

- 23 Komissio osoitti 27.6.2008 Belgian kuningaskunnalle ensimmäisen virallisen huomautuksen, johon tämä vastasi 9.9.2008 päivätyllä kirjeellä.
- 24 Vastauksena 10.11.2008 päivätyyn kirjeeseen, jolla komissio vaati muodollisesti Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen toimivaltaiselta ministeriltä riidanalaisina maksuina maksettujen määrrien palauttamista, kyseinen ministeri päätti olla ryhtymättä mihinkään toimiin kyseisen vaatimuksen johdosta, sillä hän katsoi, että kyse oli unionin toimielinten ja toimittaja Electrabelin välisistä sopimussuhteista.
- 25 Komissio antoi 15.4.2009 tämän kannanoton seurauksena Belgian viranomaisille täydentävän virallisen huomautuksen, jossa se mainitsi, että sähköstä annetun asetuksen 26 §:n ja kaasusta annetun asetuksen 20 §:n soveltaminen unionin toimielimiin loukkasi niiden pöytäkirjan 3 artiklaan perustuvaa verovapautta. Komissio esitti olennaisilta osin, että riidanalaiset maksut olivat välillisiä veroja ja että niiden vyöryttäminen loppuasiakkaille ei perustunut miltään osin energiantoimittajien kanssa vapaasti neuvoteltuun sopimusehtoon. Komissio esitti myös, että kyseiset maksut olivat luonteeltaan veroja eivätkä korvauksia, sillä ne eivät täyttäneet unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetettuja edellytyksiä sille, että niitä voitaisiin pitää pöytäkirjan 3 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuina ”korvauksina yleishyödyllisistä palveluista”.
- 26 Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen toimivaltainen ministeri kiisti 10.6.2009 päivätyssä kirjeessä komission näkemyksen ja esitti olennaisilta osin, että kyseessä olevien maksujen tavoite oli ympäristöpolitiikkaan liittyvien julkisen palvelun tehtävien rahoittaminen, että unionin toimielimet hyötyivät tai saattoivat hyötyä useista sähköstä ja kaasusta annetuissa määräyksissä tarkoitetuista palveluista ja että unionin toimielimiä ei ollut nimetty velvollisiksi maksamaan riidanalaisia maksuja vaan maksut oli ainoastaan siirretty niiden kannettaviksi niiden sähkön- ja kaasuntoimittajien kanssa tekemillä sopimuksilla.
- 27 Komissio osoitti 27.2.2012 päivätyllä kirjeellä Belgian kuningaskunnalle SEUT 258 artiklan mukaisen perustellun lausunnon, johon Belgian kuningaskunta vastasi 23.4.2012 päivätyllä kirjeellä, jossa ne toistivat aikaisemmin ilmaisemansa kannan.
- 28 Koska komissio ei pitänyt Belgian kuningaskunnan esittämiä perusteluja vakuuttavina, se päätti saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
- 29 Samanaikaisesti unionin tuomioistuimessa nostetun jäsenyysoikeuksien noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn kanssa unionin toimielimet aloittivat kansallisella tasolla hallinnollisen menettelyn ja oikeudenkäynnin aiheuttomasti maksetuiksi katsomiensa riidanalaisien maksujen määrrien palauttamiseksi.

Kanne

Pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltaminen

Asianosaisten lausumat

- 30 Komissio huomauttaa riidanalaisien maksujen luonteesta, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan veron, tullin tai maksun määrittäminen unionin oikeuden kannalta kuuluu unionin tuomioistuimen tehtäviin, ja tämä määrittelee sen sen objektiivisten ominaisuuksien perusteella riippumatta kansallisessa oikeudessa sille annetusta määritelmästä (tuomio *Bautiaa ja Société française maritime*, C-197/94 ja C-252/94, EU:C:1996:47, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 31 Komission mukaan veron välillisyyden olennainen osatekijä on se, että se kannetaan joko menon tai kulutuksen yhteydessä, kun taas välitöntä veroa sovelletaan tuloon tai omaisuuteen. Riidanalaisia maksuja koskevan maksuvelvollisuuden synnyttävä tapahtuma on pelkkä sähkön- tai kaasuntoimitusluvan hallinta, millä ei sen mukaan ole yhteyttä sähkötoimittajan tai kaasuverkon haltijan omaisuuteen tai tuloon. Tällainen maksuvelvollisuuden synnyttävä tapahtuma liittyy komission mukaan todellisuudessa erottamattomasti sähkön tai kaasun kulutukseen ja maksun suuruus määräytyy loppuasiakkaan käyttöön annetun sähkön tai kaasun siirtotehon perusteella. Lisäksi tämän osoittaa komission mukaan se, että kyseisten maksujen määrä lasketaan tällaisten seikkojen perusteella.
- 32 Niinpä riidanalaiset maksut ovat komission mukaan pöytäkirjan 3 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja unionin toimielimiltä laskutettavan sähkön- ja kaasunkulutuksen hintaan sisältyviä välillisiä veroja. Tältä osin on sen mukaan veron luokittelemisen kannalta merkityksetöntä, kuka on muodollisesti nimetty ”maksuvelvolliseksi”. Lisäksi se, ettei vyöryttämistä koskevasta velvollisuudesta ole säädetty, ei komission mukaan muuta kulutusveroa tulosta tai omaisuudesta kannettavaksi välittömäksi veroksi.
- 33 Komissio esittää, että muut pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisedellytykset täyttyvät nyt käsiteltävässä tapauksessa. Sähkö ja kaasu on sen mukaan nimittäin rinnastettava unionin virkakäyttöön huomattavassa määrin hankkimaan irtaimen omaisuuteen.
- 34 Belgian kuningaskunta katsoo, että pöytäkirjan mukainen verovapautus koskee ainoastaan sellaisia kansallisia säännöstöjä, joissa unionin toimielimille ”asetetaan” välittömiä tai välillisiä veroja, eikä tällaista vapautusta voida soveltaa, jos toimielimille vyörytetään sopimusehdoilla sopimuskumppanin kanssa vapaasti neuvoteltu rasite.
- 35 Belgian kuningaskunta katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa sähköstä annetussa määräyksessä toimitusluvan haltija nimetään velvolliseksi maksamaan sähkömaksu ja että kaasusta annetun määräyksen mukaan maksuvelvollinen on jakeluverkon haltija. Koska unionin toimielimiä ei ole nimetty maksuvelvollisiksi, pöytäkirjan 3 artiklan mukaista verovapautusta ei näin ollen voida Belgian kuningaskunnan mukaan soveltaa niihin, eikä missään lain tai asetuksen säännöksessä edellytetä, että nimettyjen maksuvelvollisten on vyörytettävä riidanalaiset maksut sopimusteitse asiakkailleen. Sen mukaan markkinatilanne, jossa kaikki toimittajat vyöryttävät riidanalaiset maksut loppuasiakkailleen, ei voi myöskään olla perusteena unionin toimielinten verovapautukselle (tuomio komissio v. Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, 53 ja 58 kohta).
- 36 Belgian kuningaskunnan näkemyksen mukaan riidanalaiden maksujen mahdollinen vyöryttäminen ei voi muuttaa niitä unionin toimielinten kannalta välillisiksi veroiksi, kun otetaan huomioon toimielinten ja niiden toimittajien välillä vallitseva sopimussuhde, mikä riittää sen mukaan osoittamaan, ettei riidanalaisia maksuja voida luokitella kyseisten toimielinten kannalta ”veroksi”. Sen mukaan on lisäksi merkityksetöntä, luokitellaanko riidanalaiset maksut ”välittömiksi veroiksi” tai ”välillisiksi veroiksi”, koska lakisäätöiseksi maksajaksi on nimenomaisesti yksilöity unionin toimielinten sopimuskumppani. Niinpä riidanalaiset maksut eivät Belgian kuningaskunnan mukaan kuulu pöytäkirjan 3 artiklan soveltamisalaan.
- 37 Lisäksi se katsoo, ettei riidanalaisia maksuja pidä rinnastaa 29.4.1999 annetulla liittovaltion lailla käyttöön otettuun liittovaltion maksuun, koska kyseisen lain 22 bis §:n 4 momentissa on nimenomaisesti nimetty loppuasiakkaat velvollisiksi maksamaan liittovaltion maksu.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 38 On muistutettava unionin tuomioistuimen todenneen, että pöytäkirjan 3 artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa otetaan käyttöön kaksi erilaista verovapautusta koskevaa järjestelmää sen mukaan, onko kyse välittömistä vai välillisistä veroista, ja että tämä järjestelmien välinen ero on keskeinen verovapautuksen arvioimisen kannalta (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, 36–38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 On riidatonta, että nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisia maksuja ei ole sovellettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla tuloihin tai omaisuuteen (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Belgia, C-437/04, EU:C:2007:178, 44 kohta). Lisäksi on todettava, että sähkön- ja kaasuntoimittajat sisällyttävät riidanalaiset maksut kyseisiin toimituksiin liittyviin, unionin toimielimille osoitettaviin laskuihin. Niinpä kyseisiä maksuja on pidettävä pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisalaan kuuluvina välillisinä veroina.
- 40 Tässä yhteydessä on näin ollen korostettava, että tuomiossa komissio v. Belgia (C-437/04, EU:C:2007:178) tehtyjä päätelmiä ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa. Kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyse oli nimittäin kiinteistöihin kohdistuvien esineoikeuksien haltijoilta kannettavasta välittömästä verosta, joka vyörytettiin sopimusteitse vuokralaisina olleille unionin toimielimille.
- 41 Pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltamisedellytyksistä on todettava olevan riidatonta, että sähkön- ja kaasuntoimitukset Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella sijaitseville unionin toimielimille ovat kyseisten toimielinten huomattavia virkakäyttöön tarkoitettuja hankintoja ja välttämättömiä niiden asianmukaiselle toiminnalle. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta ei ilmene, että kyseisten määräysten soveltamisella olisi kilpailua vääristävä vaikutus.
- 42 Belgian kuningaskunnan mukaan pöytäkirjan 3 artiklan toista kohtaa ei voida soveltaa, vaikka riidanalaiset maksut olisi luokiteltava ”välilliseksi veroiksi”, koska kyseessä olevan kansallisen säännösten mukaan unionin toimielimiä ei ole nimetty velvollisiksi maksamaan kyseiset maksut.
- 43 Tässä yhteydessä on todettava, kuten julkisasiamies esitti ratkaisuehdotuksensa 59 ja 60 kohdassa, ettei pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan sanamuodosta seuraa, että unioni pitäisi olla nimetty kansallisessa säännöstössä velvolliseksi maksamaan välilliset verot, nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaiset maksut, jotta kyseisen määräyksen mukaista verovapautusta voitaisiin soveltaa. Kyseisessä määräyksessä nimittäin vaaditaan ainoastaan, että kyseiset välilliset verot ”sisältyvät” ”irtaimen tai kiinteän omaisuuden hintaan” ja että tällaisia veroja sisältyy unionin tekemän hankinnan hintaan.
- 44 Lisäksi on huomautettava, että esimerkiksi arvonlisäverojärjestelmässä, jossa pöytäkirjan 3 artiklan toista kohtaa sovelletaan usein, verovelvolliseksi on loppukuluttajan sijasta yleensä nimetty tavaroiden luovuttaja tai palvelujen suorittaja.
- 45 Niinpä pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan soveltaminen ei edellytä, että unionin toimielimet olisi kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä nimetty maksuvelvollisiksi.
- 46 Belgian kuningaskunta esittää lisäksi, että pöytäkirjan 3 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua verovapautusta voidaan soveltaa ainoastaan, jos kyseessä oleva välillinen vero vyörytetään sovellettavan kansallisen lainsäädännön perusteella unionin toimielinten maksettavaksi.
- 47 Myöskään tällainen edellytys ei käy ilmi kyseessä olevan määräyksen sanamuodosta.
- 48 Kyseessä olevan verojärjestelmän luonteesta ja ominaispiirteistä ilmenee kuitenkin, että kyseessä oleva välillinen vero on suunniteltu ja otettu käyttöön siinä tarkoituksessa, että se vyörytetään loppukuluttajalle.

- 49 Useat seikat osoittavat, että nyt käsiteltävässä asiassa tilanne on tällainen.
- 50 On todettava, että riidanalaisia maksuja koskevat keskeiset seikat, kuten laskentaperusteet ja maksukanta, on määritetty kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä yksityiskohtaisesti siten, että ne liittyvät kulutukseen ja loppuasiakkaisiin.
- 51 Sähköstä annetun määräyksen 26 §:n 3 momentissa säädetään, että sähkömaksu lasketaan loppuasiakkaiden käyttöön annetun siirtotehon perusteella. Samoin kaasusta annetun määräyksen 20 septiesdecies §:n 3 momentissa säädetään, että kaasumaksu lasketaan loppuasiakkaiden tiloissa sijaitsevien mittareiden virtausalueen perusteella.
- 52 Lisäksi sähköstä annetun määräyksen, sellaisena kuin se on muutettuna, 26 §:n 4 momentissa ja kaasusta annetun määräyksen 20 septiesdecies §:n 4 momentissa vahvistetaan konkreettisesti kuukausittain perittävät maksut. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan kyseisissä maksuissa otetaan huomioon myös viimeisin vuosikulutus.
- 53 Kuninkaan asetuksen, joka annettiin 29.2.2004, 9 §:ssä ja 3.4.2003 annetun kuninkaan asetuksen 1 §:ssä säädetään kaikkien viranomaisten kantamien verojen ja maksujen sisällyttämisestä loppuasiakkaille osoitettaviin laskuihin ja niiden mainitsemisesta niissä erityisesti ja erillään.
- 54 Sähköstä annetun määräyksen, sellaisena kuin se on muutettuna, 26 §:n 2 momentissa säädetään, että maksuvelvollinen vapautetaan sähkömaksusta asiakkaiden käyttöön niiden rautatie-, raitiotie- tai metroverkkoa varten annetun siirtotehon osalta. Tästä seuraa, että Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella oli tarkoitus antaa veroetu kyseisenkaltaisten toimintojen harjoittajille, mikä osoittaa lainsäätäjän lähteneen oletuksesta, että kyseessä oleva välillinen vero jää kuluttajan vastuulle ja että ilman tällaista vapauttamista kyseessä olevien verkkojen haltijoilla olisi velvollisuus maksaa se.
- 55 Kyseisiä arviointeja ei horjuta se, että 29.4.1999 annetun liittovaltion lain 22 bis §:ssä säädetään nimenomaisesti mahdollisuudesta vyöryttää liittovaltion maksu loppukuluttajien maksettavaksi. Liittovaltion maksusta ja alueellisesta maksusta, jotka voidaan luonteensa puolesta rinnastaa toisiinsa, myönnettävien verovapautusten erilainen kohtelu voisi nimittäin ilmentää jäsenvaltion verojärjestelmän epäjohtonmukaisuutta.
- 56 On vielä mainittava, että pöytäkirjan 3 artiklan toinen kohta mahdollistaa riidanalaisien maksujen palauttamisen tai hyvittämisen.
- 57 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että riidanalaiset maksut ja niiden soveltamistavat täyttävät pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan mukaiset edellytykset.

Pöytäkirjan 3 artiklan kolmannen kohdan soveltaminen

Asianosaisten lausumat

- 58 Komissio väittää, että riidanalaisia maksuja ei voida määritellä niin, että ne olisivat ”ainoastaan korvausta yleishyödyllisistä palveluista” pöytäkirjan 3 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetulla tavalla. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan maksu voi nimittäin olla kyseisessä määräyksessä tarkoitetulla tavalla ainoastaan korvausta yleishyödyllisistä palveluista vain, jos tällaiset palvelut suoritetaan tai ainakin voidaan suorittaa niille, jotka ovat velvollisia maksamaan kyseiset maksut (tuomio AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:144, 26 kohta). Lisäksi maksun määrittelemine korvaukseksi yleishyödyllisestä palvelusta edellyttää sen mukaan lisäksi, että palvelun todelliset kustannukset ja palvelunsaajan suorittama maksu ovat keskenään välittömässä ja oikeasuhteisessa yhteydessä (tuomio Euroopan yhteisö, C-199/05, EU:C:2006:678, 25 kohta). Nämä kaksi edellytystä eivät kuitenkaan komission mukaan täyty nyt käsiteltävässä asiassa.

- 59 Komissio esittää näistä edellytyksistä ensimmäisestä, että sähkömaksun osalta Belgian viranomaiset yksilöivät viralliseen huomautukseen ja perusteltuun lausuntoon antamissaan vastauksissa kolme tehtävää, joista unionin toimielimet hyötyivät tai olisivat voineet hyötyä, eli järkevän sähkönkäytön edistämishjelmat, yhteistuotannossa tuotetun sähköön ostamisen ja yleisten alueiden valaistuksen.
- 60 Näistä tehtävistä ensimmäisestä, johon kuuluu avustusten myöntämistä, komissio toteaa, ettei tällaista ohjelmaa voida pitää palveluna. Toisesta tehtävästä eli siitä, että verkonhaltija ostaa yhteistuotannossa tuotetun sähköön, se katsoo, etteivät unionin toimielimet toimi palveluntuottajana tai vastiketta vastaan. Yleisten alueiden valaistusta koskevasta kolmannelta tehtävästä se toteaa, että kyse on yleishyödyllisestä palvelusta, joka ei kohdistu erityisesti unionin toimielimiin vaan kaikkiin henkilöihin Brysselin kaduilla, olivatpa he jonkin sähköntoimittajan loppuasiakkaita tai eivät. Komission mukaan maksu voidaan luokitella ainoastaan korvaukseksi yleishyödyllisestä palvelusta vain, jos se on vastike sille, jonka on maksettava kyseinen maksu, erityisesti suoritettua palvelusta tai voi olla sellainen.
- 61 Komissio esittää kaasumaksusta, etteivät unionin toimielimet voi hyötyä kaasusta annetun määräyksen 18 ja 18 bis §:ssä ilmaistuista tehtävistä, sillä kyseiset palvelut koskevat vain kotitalouksia, henkilöitä, joihin sovelletaan erityistä sosiaalista tariffia, ja kuntia.
- 62 Komissio mainitsee toisesta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetusta edellytyksestä, että sähkömaksu lasketaan loppuasiakkaan käyttöön annettuun siirtotehoon suhteutettuna, joten unionin toimielinten maksaman määrän ja sille väitetyksi suoritettujen palvelujen kustannuksen välillä ei ole mitään yhteyttä. Komissio viittaa tässä yhteydessä esimerkkiin yleisten alueiden valaistuksesta: suuret sähkönkuluttajat, jotka maksavat suuremman maksun, eivät saa osakseen sen enempää yleisten alueiden valaistusta kuin muutkaan kuluttajat. Kaasumaksu puolestaan lasketaan kulutettuihin kilowattitunteihin suhteutettuna, eikä palvelun todellisten kustannusten ja palvelunsaajan maksaman maksun välillä ole komission mukaan näin ollen välitöntä ja oikeasuhteista yhteyttä.
- 63 Belgian kuningaskunta tukeutuu tuomioon AGF Belgium (C-191/94, EU:C:1996:144, 25 ja 26 kohta) ja väittää, että yleishyödylliset palvelut, joihin riidanalaiset maksut liittyvät, täyttävät unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä niille asetetun ensimmäisen edellytyksen eli sen, että ne voidaan suorittaa unionin toimielimille. Konkreettisesti se toteaa, että järkevän sähkö- ja kaasunkäytön ohjelmat sisältävät osia, muun muassa avustukset, joista unionin toimielimet voivat hyötyä ryhtymällä energiatehokkuutta parantaviin toimiin. Belgian kuningaskunta viittaa tässä yhteydessä taulukkoon unionin toimielinten viime vuosina saamista avustummääristä.
- 64 Belgian kuningaskunnan mukaan mainitut toimielimet voivat hyötyä myös yhteistuotannossa tuotetun sähköön ostovelvoitteeseen liittyvistä toimista, jos niillä on tarpeellinen laitteisto. Sama pätee sen mukaan yleisten alueiden valaistukseen, josta unionin toimielimet voivat hyötyä. Se toteaa, että vaikka pöytäkirjassa tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei vaadita, että palvelut olisi suoritettu ”erityisesti” palvelunsaajille, osa Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen yleisten alueiden valaistuksesta on erityisesti valittu unionin toimielimiä varten ja ennen kaikkea mukautettu niiden erityistoiveisiin.
- 65 Belgian kuningaskunnan mukaan myös toinen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetuista edellytyksistä täyttyy nyt käsiteltävässä asiassa. Riidanalaiset maksut lasketaan sen mukaan nimittäin verkkokäyttäjien käyttöön annetun kapasiteetin perusteella, mikä osoittaa kyseisten maksujen määrän ja suoritettua palvelun välisen yhteyden. Käyttöön annettavaa kapasiteettia koskeva peruste on sen mukaan myös ainoa tehokas peruste varsinkin yleisten alueiden valaistuksen osalta, koska siitä hyötymistä on erittäin vaikea mitata.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 66 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kahden edellytyksen on täyttyvä, jotta riidanalaiisten maksujen kaltaista välillistä veroa voidaan pitää pöytäkirjan 3 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettuna pelkkänä korvauksena yleishyödyllisestä palvelusta. Näistä ehdoista ensimmäisen mukaan tällaiset palvelut on suoritettava tai ainakin voitava suorittaa niille, jotka ovat velvollisia maksamaan kyseisen välillisen veron (tuomio AGF Belgium, C-191/94, EU:C:1996:144, 26 kohta). Toisen edellytyksen mukaan kyseisen palvelun todellisten kustannusten ja palvelunsaajan maksaman veron välillä on oltava välitön ja oikeasuhteinen yhteys (tuomio Euroopan yhteisö, C-199/05, EU:C:2006:678, 25 kohta). Näiden kahden edellytyksen on täyttyvä samanaikaisesti.
- 67 On katsottava yhtäältä, että kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä – sähköstä annetun määräyksen 24 ja 24 bis §:ssä ja kaasusta annetun määräyksen 18 ja 18 bis §:ssä – määritetään nimenomaisesti ne julkisen palvelun tehtävät, jotka on rahoitettava riidanalaiisten maksujen tuotolla.
- 68 Kuten Belgian kuningaskunta itsekin tunnustaa, kaikkia kyseisiin tehtäviin kuuluvia palveluja ei voida suorittaa unionin toimielimille. Tällaisia ovat muun muassa sähkön ja kaasun katkottomat vähimmäistoimitukset kotitalouksille ja näiden kahden hyödykkeen tarjoaminen erityisellä sosiaalisella tariffilla. Belgian kuningaskunta myöntää, että unionin toimielimet saattavat hyötyä ainoastaan kolmesta näistä tehtävistä eli yhteistuotannossa tuotetun sähkön ostamisesta, järkevän sähkön- ja kaasunkäytön edistämisestä ja yleisten alueiden valaistuksesta.
- 69 Toisaalta kyseessä olevasta kansallisesta säännöstöstä ilmenee, että riidanalaiisten maksujen tuotolla on tarkoitus kattaa kaikkien kyseisen säännösten mukaisten julkisen palvelun tehtävien kustannukset.
- 70 Niinpä on todettava, että unionin toimielinten maksamilla riidanalaisilla maksuilla rahoitetaan myös sellaisia julkisen palvelun tehtäviä, joista kyseiset toimielimet eivät voi hyötyä. Pelkästään tästä tosiseikasta seuraa näin ollen, ettei ensimmäinen edellä 66 kohdassa mainituista edellytyksistä täyty eikä riidanalaiisten maksujen ja kansallisen säännösten mukaisten julkisten palvelujen todellisten kustannusten välillä ole myöskään toisessa edellytyksessä tarkoitettua välitöntä ja oikeasuhteista yhteyttä.
- 71 Tällaisen yhteyden puuttuminen on todettava myös niiden kolmen julkisen palvelun tehtävän osalta, joista unionin toimielimet voivat hyötyä.
- 72 Riidanalaiisten maksujen laskentaperusteilla ei nimittäin ole riittävää yhteyttä sellaisten mittayksiköiden kanssa, joilla tavallisesti mitataan yhteistuotannossa tuotetun sähkön määrää – esimerkiksi kilowattitunti – tai yleisten alueiden valaistusta – esimerkiksi valaistun alueen pinta-ala tai jokin valoenergian määrää ilmaiseva mittayksikkö.
- 73 Näin ollen on todettava, että vaikka unionin toimielimet voivat hyötyä tietyistä yleishyödyllisistä palveluista, kansallisen säännösten perusteella ei voida määrittää tällaisen hyödyn suuruutta.
- 74 Niinpä kansallisen säännösten mukaisten julkisten palvelun tehtävien todellisten kustannusten ja riidanalaiisten maksujen, jotka unionin toimielinten on maksettava kyseisten palvelujen saajana, välillä ei nyt käsiteltävässä asiassa ole unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytettävää välitöntä ja oikeasuhteista yhteyttä.
- 75 Näin ollen on todettava, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole vapauttanut unionin toimielimiä sähköstä annetun määräyksen 26 §:ssä ja kaasusta annetun määräyksen 20 §:ssä, sellaisena kuin ne ovat muutettuina, asetetuista maksuista ja koska se on vastustanut Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen näin kantamien maksujen palauttamista.

Oikeudenkäyntikulut

- ⁷⁶ Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Belgian kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on todettu, Belgian kuningaskunta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut alun perin Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehtyyn sopimukseen ja sitten Lissabonin sopimuksella EU-sopimuksen, EUT-sopimuksen ja Euratomin perustamissopimuksen pöytäkirjaksi nro 7 liitetyn Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista 8.4.1965 tehdyn pöytäkirjan 3 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole vapauttanut Euroopan unionin toimielimiä sähkön markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella annetun määräyksen 26 §:ssä ja kaasun markkinajärjestelystä Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueella annetun määräyksen 20 §:ssä, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, asetetuista maksuista ja koska se on vastustanut Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen näin kantamien maksujen palauttamista.**
- 2) **Belgian tasavalta vastaa oikeudenkäyntikuluista.**

Allekirjoitukset